

De Dunk gids voor burgerschap

Inleiding

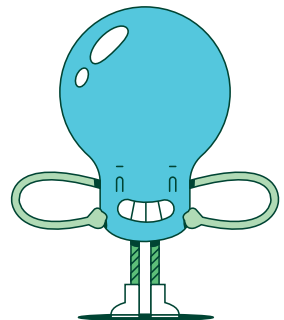
Sinds 1 augustus 2021 gelden nieuwe wettelijke eisen voor bevordering van burgerschap in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs. De wet verplicht scholen om actief burgerschap te bevorderen. Als school ontkom je er dus niet aan om burgerschapsonderwijs op school te gaan inrichten.

Met de publicatie van de definitieve conceptkerndoelen door SLO (juli 2025) is een belangrijke stap gezet richting een eigentijds curriculum waarin burgerschap een vaste plek krijgt in het onderwijs.

Op scholen is vaak één leerkracht of een groepje leerkrachten verantwoordelijk voor het implementeren van het burgerschapsonderwijs. Waar begin je dan? En hoe krijg je alle collega's hierin mee? Het Expertisepunt Burgerschap ontwikkelde hiervoor een handig [stappenplan](#).

In deze burgerschapsgids haken we hierop aan én laten we zien wat Dunk hierbij voor jouw school kan betekenen.

'Met de publicatie van de definitieve conceptkerndoelen door SLO (juli 2025) is een belangrijke stap gezet.'

Het 7 stappenplan

Stap 1 Waar staan we voor?

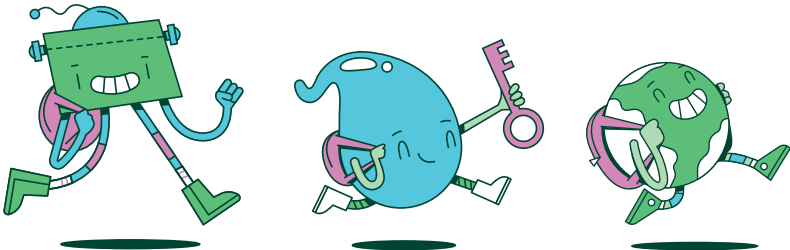
- Formuleer een gedeelde visie op burgerschap en draag deze uit.

⊕ 'Dit is onze visie op Burgerschap.'

Stap 2 Hoe ziet onze school eruit?

- Laat jouw visie op burgerschap aansluiten bij de visie en missie van de school en stem het burgerschapsonderwijs af op je leerlingen.

⊕ 'Ons burgerschapsonderwijs stemmen we af op de visie en missie van onze school en op de behoeften van de leerlingen.'

Dit stappenplan is gebaseerd op het stappenplan van het **Expertisepunt Burgerschap**. Ga naar de website voor meer informatie over burgerschapsonderwijs.

Stap 3 Waar willen we aan werken?

→ Breng focus aan in de SLO-kerndoelen.

⊕ 'Als onze leerlingen van groep acht de school verlaten, dan weten ze, kunnen ze en doen ze...'

Stap 4 Hoe werken we doelgericht en samenhangend aan burgerschap?

→ Formuleer een doorlopende leerlijn; bepaal wat de leerlingen moeten kennen en kunnen als ze de school na groep acht verlaten, en ga dan na wat hiervoor nodig is in de middenbouw en de onderbouw.

⊕ 'Dit doen we in de onderbouw en de middenbouw.'

Stap 5 Welk lesmateriaal past hierbij?

- Ga na of je met bestaand lesmateriaal wilt werken of met een nieuwe methode of programma. Voldoet het bestaande lesmateriaal aan de eisen van de inspectie?

⊕ 'Zo implementeren we het burgerschapsonderwijs op onze school.'

Stap 6 Geven we het goede voorbeeld?

- Maak concreet hoe je invulling geeft aan een democratische schoolcultuur.

⊕ 'Zo zijn wij als school een democratische oefenplaats.'

Stap 7 Zijn we goed bezig?

Ga na hoe je je burgerschapsonderwijs gaat monitoren; met een gevalideerd meetinstrument, met beoordelingen/rapportcijfers of aan de hand van een portfolio.

⊕ 'Op deze manier evalueren we het burgerschapsonderwijs.'

Op de volgende pagina's vind je de uitgebreide toelichting per stap.

Toelichting stappenplan

Stap 1 Waar staan we voor?

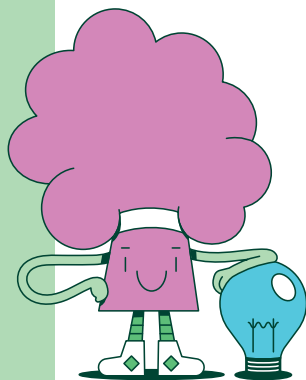
Een gedeelde visie op burgerschap

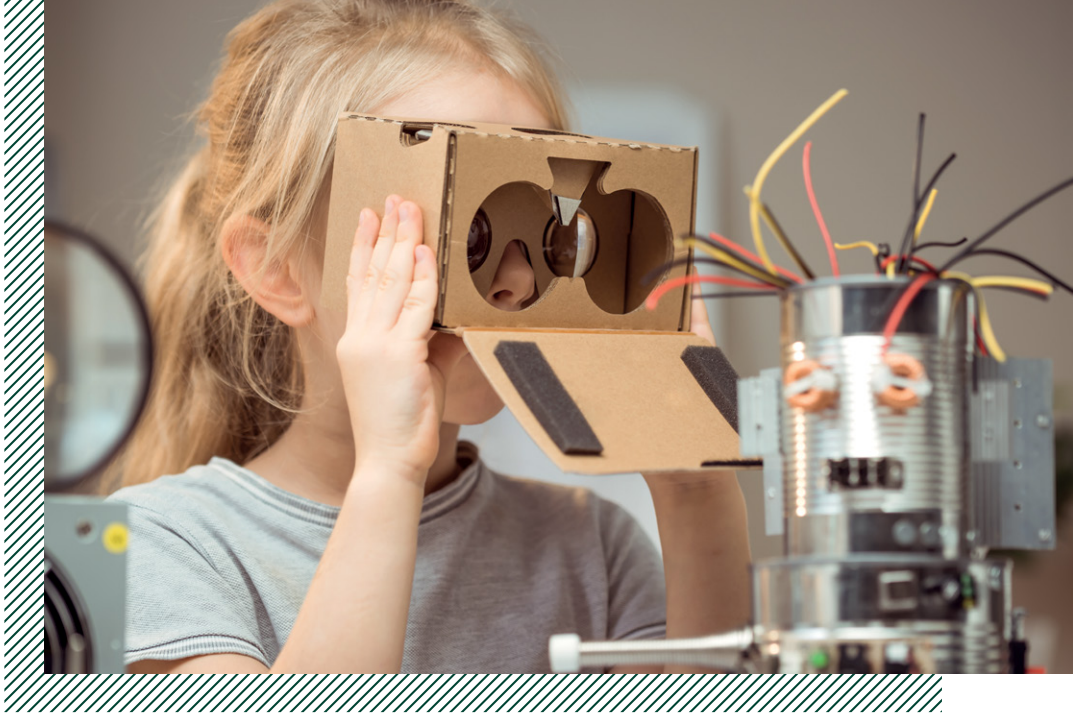
Heeft jouw school een gedeelde visie op burgerschap? Weet jij waar jouw school voor staat als het gaat om burgerschap? En wordt dit ook door alle collega's gedeeld en uitgedragen? Goed burgerschapsonderwijs begint met een gedeelde visie op wat goed burgerschap eigenlijk is: een kernachtige formulering (maximaal 300 woorden) waar de hele school zich in kan vinden.

- **Dunk** is ontwikkeld vanuit een duidelijke visie op burgerschap; persoonlijke vorming en duurzaamheid staan hierbij centraal. Ook kunnen we scholen goed helpen bij het formuleren van hun eigen visie op burgerschapsonderwijs én bij het implementeren hiervan op school.

De visie van Dunk

Om op een goede manier aan de samenleving te kunnen deelnemen is het belangrijk dat kinderen een goed beeld van zichzelf ontwikkelen; daarom besteden we veel aandacht aan persoonsvorming. Omdat we de wereld waarin we leven waardevol vinden, besteden we ook veel aandacht aan duurzaamheid, van de planeet én van menselijke relaties.

Stap 2 Hoe ziet onze school eruit?

Context van de school

Weet jij wat er speelt op jouw school? En hoe goed ken je je leerlingen eigenlijk? En waar ze thuis en op school mee te maken hebben? Scholen hebben veel ruimte om zelf te bepalen hoe ze hun burgerschapsonderwijs willen inrichten. Dit geeft jou als school de kans om het burgerschapsonderwijs in te vullen op een manier die past bij de missie, de levensbeschouwelijke visie en de bestaande ideeën over onderwijs en leren op jouw school. Ook geeft het ruimte om het burgerschapsonderwijs af te stemmen op de behoeften van je leerlingen en de ouders.

- **Dunk** richt zich op alle leerlingen binnen het basisonderwijs. Door de diversiteit aan activiteiten en kennislessen kun je precies aansluiten bij de doelgroep van jouw school.

Stap 3 Waar willen we aan werken?

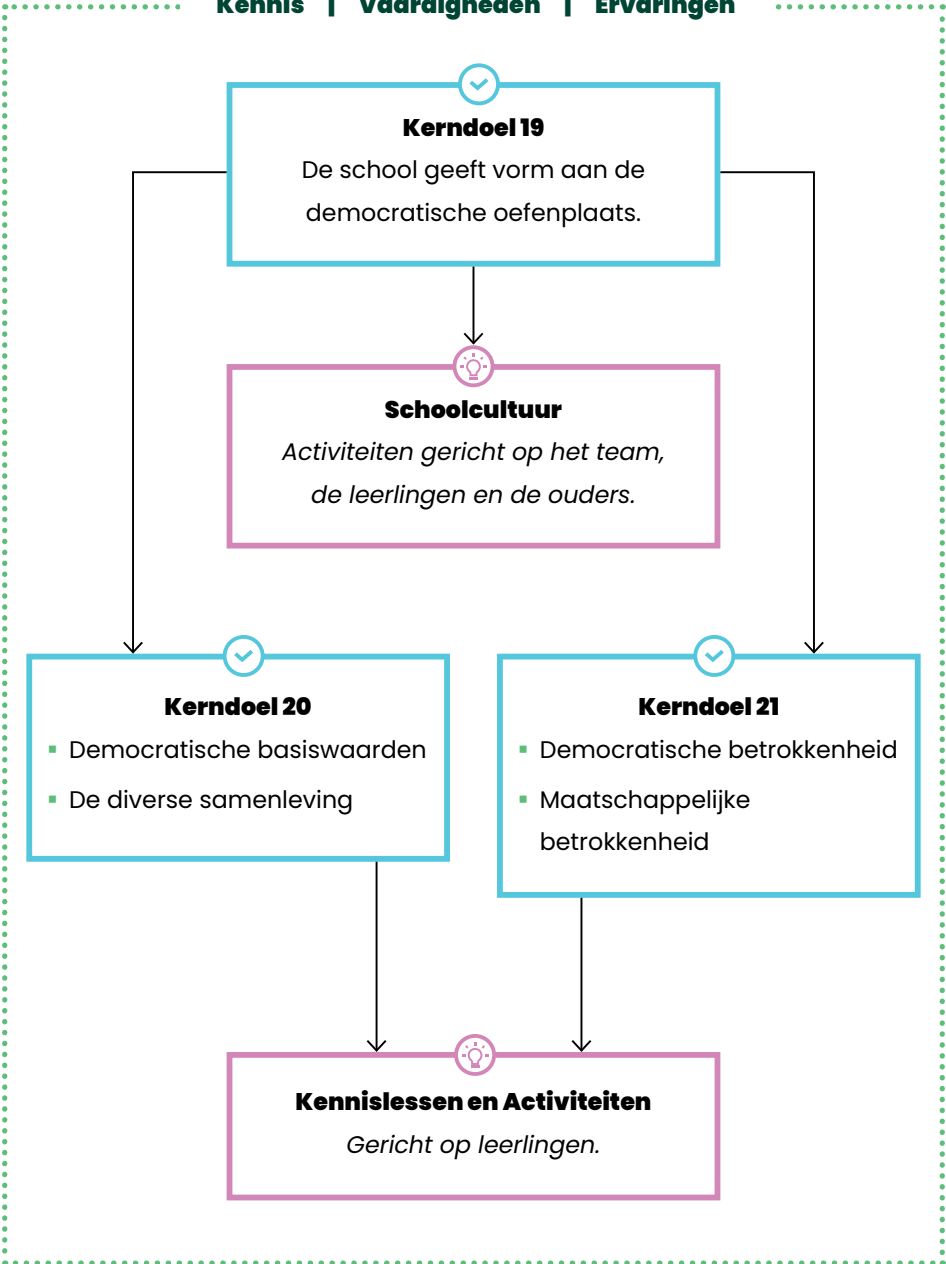
Focus in de kerndoelen

In juli 2025 heeft SLO de **definitieve Conceptkerndoelen** gepubliceerd. Scholen hebben tot augustus 2031 de tijd om deze kerndoelen in te voeren. Alle kerndoelen moeten weliswaar aan bod komen, maar als school kun je er wel degelijk voor kiezen om hierin focus aan te brengen, zodat deze aansluiten bij de visie en missie van jouw school en bij de behoeften van jouw leerlingen. De belangrijkste vraag hierbij is: wat moeten de leerlingen van jouw school kennen, kunnen en doen als ze van groep acht afgaan? Aan de hand hiervan kun je nagaan welke kerndoelen voor jouw school het meest belangrijk zijn.

→ **Dunk** is gebaseerd op de nieuwe kerndoelen (juli 2025), die we vertaald hebben naar concrete leerdoelen. In ieder thema leggen we hierbij de focus op een aantal cruciale doelen, zodat je heel doelgericht kunt werken aan het burgerschapsonderwijs.

Kennis | Vaardigheden | Ervaringen

Stap 5 Welk lesmateriaal past hierbij?

Het lesmateriaal

Burgerschap heeft raakvlakken met sociaal-emotioneel leren en levensbeschouwing. Tegelijkertijd gaat burgerschap uit van andere kerndoelen en vaardigheden. Ga daarom goed na welk lesmateriaal je wilt gebruiken voor je burgerschapsonderwijs en hoe je dit gaat implementeren op jouw school. Wil je werken met bestaand lesmateriaal? Of heeft een nieuwe methode of programma de voorkeur? Wat sluit het beste aan bij jouw visie op burgerschap (Stap 1) en bij jouw school (Stap 2)?

→ **Dunk** biedt activiteiten en kennislessen waaruit je zelf een keuze kunt maken. Het lesmateriaal is zo opgebouwd dat je met een burgerschapsbril naar je rooster kunt kijken en na kunt gaan hoe je de activiteiten van Dunk kunt koppelen aan de lessen die je al geeft.

Voorbeeld invulschema leerdoelen

De cruciale leerdoelen voor dit thema:

Kennis:

- Ⓚ De kinderen weten wat **de Grondwet** is en waarom de Grondwet belangrijk is om de Grondwet belangrijk te maken.
- Ⓚ De kinderen weten dat afspraken, de **vrijheid maken** (kerndoel 20A).
- Ⓚ De kinderen weten hoe **verdeeld is** (kerndoel 20A).
- Ⓚ De kinderen weten hoe **wetten** tot stand komen.

Vaardigheden:

- Ⓥ De kinderen kunnen **bevelen** roep kunnen doen op een vergadering (kerndoel 21A).
- Ⓥ De kinderen kunnen **beschrijven** waarom het belangrijk is dat meerdere mensen mogen meedenken bij het maken van een besluit (kerndoel 21A).

Activiteiten			
Naam activiteit/ les	Doelstelling	Werkvorm	Duur
Soms mag je door rood Ⓚ	We denken samen na over waarom regels bestaan en of er situaties zijn waarin je een regel misschien mag overtreden.	Groepsgesprek; Dialoog	15 minuten
Regel van de dag Ⓚ Ⓥ	We kiezen gezamenlijk een regel voor een dag op school.	Groepsgesprek; Creatieve verwerking	25 minuten
Regel het maar! Ⓚ	We ontdekken het belang van regels en afspraken bij het uitvoeren van een taak.	Spel	20 minuten

Stap 6 Geven we het goede voorbeeld?

De school als democratische oefenplaats

Bij burgerschapsonderwijs gaat het om het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, te weten: vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. De school vervult een belangrijke voorbeeldfunctie in het toepassen van de kennis, vaardigheden en houding die nodig zijn om deel te kunnen aan de democratische samenleving. Zoals het omgaan met verschillende opvattingen, het verkennen van mogelijkheden om democratisch te handelen, en de bijdrage die je zelf kunt leveren aan de maatschappij. Dit vraagt om reflectie op het eigen handelen; ga na of je als school inderdaad in de praktijk brengt wat je je leerlingen mee wilt geven. En bied, in en buiten de lessen, voldoende mogelijkheden om de basiswaarden en burgerschapscompetenties te oefenen.

→ In **Dunk** besteden we structureel aandacht aan een democratische schoolcultuur. Bij elk thema bieden wij concrete handreikingen waarmee je actief aan de slag kunt gaan met het vormgeven van jouw school als democratische oefenplaats.

Voorbeeld Schoolcultuur

SCHOOLCULTUUR
Welke toekomst wens jij je leerlingen toe?

SCHOOLCULTUUR
Op welke toekomst bereiden kinderen zich voor?

SCHOOLCULTUUR TOEKOMST
Hoe toekomstbestendig ben jij?

SCHOOLCULTUUR TOEKOMST
Toekomstbril

SCHOOLCULTUUR TOEKOMST
TeachMeet: Klas van de toekomst

SCHOOLCULTUUR TOEKOMST
Welkom in 2040!

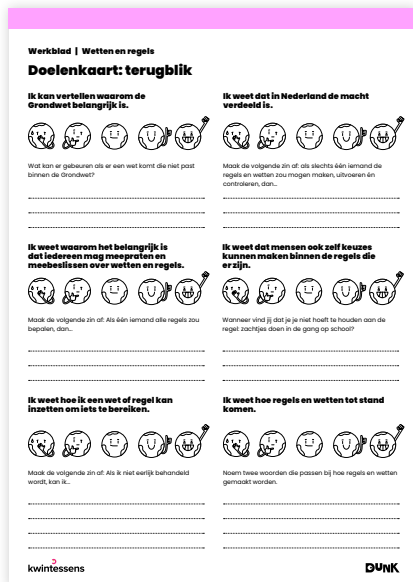
Stap 7 Zijn we goed bezig?

Burgerschap meetbaar maken

Veel scholen vragen om een meetinstrument om de vorderingen van hun leerlingen inzichtelijk te maken. Een bestaand, objectief meetinstrument geeft echter weinig inzicht in de vorderingen van je leerlingen op die kerndoelen die voor jouw school het meest belangrijk zijn. De resultaten van de leerlingen kun je bijvoorbeeld ook monitoren met de beoordeling van een werkstuk of aan de hand van een portfolio. Zodat jouw leerlingen meekrijgen wat jij hen graag wilt leren. En de Inspectie óók tevreden is.

→ **Dunk** biedt een portfolio waarin de leerresultaten zichtbaar worden voor leerling én leerkracht. Zo weet je precies welke vorderingen jouw leerlingen maken. Het portfolio kun je bovendien gebruiken als verantwoordingsdocument voor de Inspectie.

Voorbeeld portfolio van Dunk

Burgerschap is voor mij ...

‘Een basis voor kinderen om verder te kijken dan alleen hun eigen vertrouwde omgeving, kinderen laten opgroeien als wereldburgers.’

– *Fontys pabo, Eindhoven*

‘Het openen van een breed en divers wereldbeeld, waarin kinderen met een open blik zichzelf leren verhouden tot die wereld, met respect voor verschillen.’

– *Het Fonkelbos, Rijen*

‘Dat we als minimaatschappij in de klas samenwerken aan onze kwaliteiten en zorgen. Samen bereiken we meer.’

– *Heidevlinder, Valkenswaard*

‘De nummer 1 taak van de basisscholen. De kernvakken zijn daarbij voorwaardelijk om onze kinderen voor te bereiden op hun toekomst als volwaardig burgers.’

– *KBS Vianova, Alphen aan den Rijn*

Laat jouw wereld ook groeien. Kies voor Dunk!

- Een complete, concrete uitwerking voor de hele school.
- Gebaseerd op de definitieve conceptkerndoelen van het SLO.
- Draagt bij aan een positief schoolklimaat.
- Leert kinderen burgerschapsvaardigheden en kennis van de samenleving.

t 033-460 19 40
e info@kwintessens.nl
i www.kwintessens.nl

kwintessens

Meer weten of een gratis
proefabonnement aanvragen? Kijk op
www.dunkvoorburgerschap.nl